

Yüklenme Tarihi: 30.11.2023 **Kabul Tarihi:** 11.12.2023 **Yayın Tarihi:** 30.12.2023

Amatör Sporcuların Liderlik Eğilimlerinin Saldırganlık Düzeylerine Etkisi

Cihan GÜLAŞTI*¹ , Ergun YURDADÖN² 

¹ Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

² Iğdır Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

ÖZ

Araştırmada, Ordu Gençlik Spor İl Müdürlüğünde kayıtlı amatör sporcular ile ordu ilinde yaşayan spor yapmayan kişilerin liderlik ve saldırganlık düzeylerini incelenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunun seçiminde olasılığa dayanmayan örnekleme çeşidinden uygun (amaça yönelik) örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Ordu ilinde Ordu İl Gençlik Spor Müdürlüğünde kayıtlı amatör erkek sporcular (n=4.500) ve spor yapmayan erkek bireyler (n=45.456), örneklemini ise 408 birey oluşturmuştur. Araştırma sonucuna göre; katılımcıların liderlik stillerinin ve saldırganlık düzeylerinin sosyo-demografik özelliklerinden yaşa [F(3,404)=.001; p<.05)], medeni durumuna t(393,60)=.023; p<.05)] ve eğitim durumuna [F(3,404)=.027; p<.05)] göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Liderlik stilleri ile saldırganlık düzeyleri arasında da düşük düzeyde anlamlı ve pozitif ilişki olduğu saptanmıştır (r= .220; p<0,01). Ayrıca liderlik eğiliminin saldırganlık genel boyutunu etkilediği ortaya çıkmıştır [(R= .220; R²= .048; Uyarlanmış R²=.046) F(1,406)= 20.59; p<0,01].

Anahtar Sözcükler: Amatör Sporcu, Liderlik Eğilimi, Saldırganlık.

The Effect of Leadership Tendencies on Aggression Levels of Amateur Athletes

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the leadership and aggression levels of amateur athletes registered in the Ordu Youth Sports Provincial Directorate and non-sporting people living in the province of Ordu. In the selection of the study group of the research, which was carried out with the relational survey method, the appropriate (purpose-oriented) sampling technique was used from the non-probability sampling type. The population of the study consisted of amateur male athletes (n=4.500) and non-sporting male individuals (n=45.456) registered in the Ordu Provincial Directorate of Youth Sports in the province of Ordu, and the sample consisted of 408 individuals. According to the results of the study, it was concluded that the leadership styles and aggression levels of the participants differed according to age [F(3,404)=.001; p<.05)], marital status t(393,60)=.023; p<.05)] and educational status [F(3,404)=.027; p<.05)]. It was also found that there was a low level significant and positive relationship between leadership styles and aggression levels (r= .220; p<0.01). It was also found that leadership tendency affected the general dimension of aggression [(R= .220; R²= .048; Adjusted R²=.046) F(1,406)= 20.59; p<0.01].

Keywords: Amateur Athlete, Leadership Tendency, Aggression.

1. GİRİŞ

Liderlik, kuruluşlardaki somut ve soyut unsurları bir araya getirir. Bir lider, iş verimliliği üzerinde etkisi olan olumlu bir duygusal ortam yaratmalıdır. Liderler, kuruluşları başarıya götürmek için söz ve eylemleri araç olarak kullanırlar ve grupların hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak için etkilerini, yeteneklerini ve bilgilerini kullanırlar (Çalış, Büyükakıncı, 2019). Liderlik, hedeflerin, liderin ve takipçilerin dikkate alınması gereken kesişen bir sürecin sonucudur. Liderlik türlerine ilişkin literatürde, liderlik kapasitesinin nasıl ölçüleceği veya var olan liderlik türleri konusunda net bir fikir birliği yoktur. Bu nedenle, liderliğin tanımlanmasında sorunlar yaşanmaktadır (Bohórquez, Checa, 2020).

Liderlik konusunda her biri farklı yönlere vurgu yapan çeşitli teoriler geliştirilmiştir: özellikler ve roller teorisi (liderin özelliklerini öne çıkarır), durumsal liderlik teorisi (grupun bağlamına ve gelişimine vurgu yapar), dönüşümsel liderlik teorisi (liderliği bir özellik olarak değil bir davranış olarak tanımlar) ve etkileşimsel liderlik teorisi (liderin grupla ilişkisine ve grubun temel ihtiyaçlarına vurgu yapar) yer almaktadır. Bununla birlikte, dönüşümcü liderlik teorisi en çok kabul gören teoridir ve organizasyonların ve onları destekleyen insan sermayesinin farklı liderlik tarzları altında nasıl dönüştüğüne odaklanır. Dönüştürücü liderlik, etkileşimsel liderlikten onları tanımlamak için kullanılan boyutlar açısından ayrılabilir: dönüştürücü liderlik davranış, atıflar, ilham verici motivasyon ve entelektüel uyarım açısından tanımlanırken, etkileşimsel liderlik bireysel değerlendirmeler, ödüller ve laissez-faire tarzı açısından tanımlanmaktadır (Martínez-Moreno, Cavas-García, & Díaz-Suárez, 2021).

İşlemsel liderlik çalışanların performanslarının etkililiği ile ilgilenirken, dönüşümsel liderlik çalışanların yapılan işten gurur duymalarına yöneliktir ve yüksek düzeyde motivasyon, memnuniyet ve etkililik uyandırır. Buna ek olarak, laissez-faire (veya nonleadership) tarzı, liderlerin takipçileriyle etkileşimden kaçındığı ve büyük sosyal mesafeleri koruduğu pasif bir liderlik tarzı olarak tanımlanır ve çalışanların yüksek düzeyde memnuniyetsizlik, çatışma ve etkisizliği ile ilişkilendirilir (Belias & Koustelios, 2014).

İyi bir lider, stratejik, taktiksel, operasyonel ve insani bilgilerini kurumun hizmetine sunan kişidir. Toplumda meydana gelen karmaşık değişimlere yanıt verebilmek için kolektif katılımı teşvik eden ve cesaretlendiren, bağlılık ve sorumluluğa odaklanan bir kişi olmalıdır (Aldana, Salón, & Guzmán, 2019). Liderler, takipçilerini değişiklik yapmaları ve istenen sonuçlara katkıda bulunmaları için motive etmelidir. Günümüz liderleri sorumlu rehberlik sağlamalı, daha proaktif roller oynamaya istekli olmalı ve çok paydaşlı girişimleri ve teknolojik yenilikleri başlatmalıdır. Bu yeni ihtiyaçlar dönüşümsel liderlik tarzını desteklemektedir (Maak, Pless, & Voegtlin, 2016).

Dönüşümcü liderliğin örgütsel öğrenme süreci üzerinde yoğun bir etkiye sahip olduğu ve böylece yenilikçiliği, performansı ve rekabet gücünü artırdığı görülmektedir. Aynı zamanda bir örgütün değişime olan bağlılığı üzerinde de olumlu bir etkiye sahiptir. Çalışmalar, takım uyumu ile başarı arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve takım uyumunun liderlik davranışı ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Ramzaninezhad & Keshtan, 2017). Liderlik spor kulüpleri için önemlidir çünkü organizasyonları ve insan kaynaklarını stratejik hedeflere doğru yönlendirmek için liderliğin gerekli olduğu konusunda bir fikir birliği vardır, ayrıca iyi liderlik bir spor takımının/kuruluşunun performansı ve zaman içinde büyüme ve dayanma kabiliyeti için kilit öneme sahiptir (Kim, Kim, Newman, Ferris, & Perrewé, 2019).

Spor yönetimi, şirketlerin ürünlerini müşteriler için değerli kılmasına benzer şekilde sporu değerli ve anlamlı kılmak için önemlidir. Örgütlerin örgütsel yönetimi ve liderlik tarzları ile ilgili literatür, liderlik, yönetim ve iş sonuçları arasında bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İnsanların davranışlarını ve bir kuruluşa ya da ekibe bağlılıklarını etkileyen örgütsel unsurlar arasında dönüşümsel ve etkileşimsel liderlik tarzları yer almaktadır (Peng, Liao, & Sun, 2020). Liderlik, kar amacı gütmeyen spor sektörü için kilit öneme sahiptir.

Ayrıca, yöneticilerin spor yönetimine yaklaşımı, yönetime daha objektif bir iş yaklaşımından ziyade genellikle bir "boş zaman zihniyeti" ile görülmektedir. Çoğu spor kuruluşunun iç ve dış ortamlarının karmaşıklığı, genellikle tüm kuruluşun anlaşılmasını ve birden fazla liderlik deneyimi seviyesini gerektirir (Megheirkouni, 2017).

Diğer yandan saldırganlık, bilim adamları tarafından sporda önemli ve hala çözülmemiş bir sorun olarak kabul edilmektedir. Strese bağlı duyguları tetikleyerek zorbalığa maruz kalanların davranışlarını belirlemekte ve onların fiziksel ve zihinsel sağlıkları üzerinde çeşitli olumsuz etkilere neden olmaktadır (Ziyagil, Bilir, Çekin, & Temur, 2012). Ancak spor dünyasında sporcular, antrenörler, takımlar ve spor kuruluşlarının kendileri çoğu zaman saldırganlığa dair vurgu yapmamakta veya sorunla hiç karşılaşmadıklarını ifade etmektedirler.

Araştırmalar, genellikle ayrı bir spor organizasyonunda, takımların veya kulüplerin soyunma odalarında, antrenmanlarda kalan ve çoğu zaman kişinin psikolojisine zarar veren, ciddi duygusal sonuçlara neden olan sporun karanlık tarafını da ortaya koymaktadır. Saldırganlık, 40 yıl önce ve son yıllarda daha kapsamlı olarak analiz

edilmeye başlanan sosyal saldırğanlığın alt kümelerinden biridir ve çeşitli ülkelerde araştırmacıların artan ilgisini çekmiştir (Smith, 2016). Bu durumla ilgili araştırmalar, farklı sosyal ve demografik gruplara ait araştırma katılımcıları ile çeşitli bağlamlarda yürütülse de, odak noktası genellikle çocukların ve gençlerin okul ortamındaki ilişkilerine odaklanmaktadır (Patton, Hong, Patel, & Kral, 2017). Ancak saldırğanlığın üçte biri okul dışında, spor ortamı da dahil olmak üzere diğer sosyal ortamlarda da gerçekleşmektedir (Shannon, 2013). Bu nedenle, son yıllarda bu olgunun özellikle sporcuların karşılıklı ilişkileriyle ilgilenen araştırmacıların dikkatini çekmektedir (Stefaniuk, Bridel, 2018).

Bununla birlikte, bilimsel literatürde saldırğanlık teriminin net bir tanımı hala eksiktir. Bu kavramın kendisini çeşitli dillerde ve kültürlerde kullanma gelenekleri ile ilgilidir. Ancak tanımın kendisi bakış açısı, saldırğanlığın ortaya çıkış koşulları ve yürütülen araştırmanın bağlamları tarafından belirlenmektedir (Sinkkonen, Puhakka, Meriläinen, 2014). Bununla birlikte, saldırğanlığın evrensel, işlevsiz bir sosyal süreç olduğu ve saldırğanlık tanımlarının çoğu, onu "başka bir kişiye zarar verme niyetini içeren davranışlar" olarak sınıflandırır (Twemlow, Sacco, 2013). Bu tür davranışlar, kişilerarası saldırğanlık veya şiddet, çok farklı biçimler almak, kişiye itme, vurma veya isim takma, dışlama, aşağılama, söylenti yayma vb. şekillerde psikolojik şiddet kullanarak doğrudan fiziksel şiddet olarak kendini göstermektedir.

Bu tür davranışsal tezahürler çoğu zaman bu tür davranışların yöneltildiği bireylerin ruhsal durumlarına da zarar vermekte ve bu nedenle öfke, hayal kırıklığı, korku, kaygı, üzüntü, utanç ya da motivasyon kaybı gibi duygusal tepkilere neden olmaktadır (Sampaio ve Ark., 2015). İkincisi spor aktivitelerini kötüleştirme ve sporu bırakma dahil olmak üzere sonraki davranışlara aracılık edebilmekte ve onları harekete geçirebilmektedir. Daha uzun vadede sağlık ve psikolojik olarak vücut sağlığı üzerinde olumsuz etki yapabilmektedir (Vveinhardt, Fominiene, 2020).

Bu nedenle, sporda saldırğanlık, stresle ilgili duygulara neden olan, zorbalık yaşayan kişilerin davranışlarını belirleyen fiziksel ve zihinsel sağlık üzerinde çeşitli olumsuz etkilere neden olan saldırğan davranışın özellikle istenmeyen bir ifadesi olarak giderek daha fazla tanınmaktadır (Stefaniuk, Bridel, 2018). Daha sıklıkla, sporun türü veya kurumsal bağımlılık ne olursa olsun, bilimsel literatürde sporla uğraşan kişilerin, özellikle sporcu-antrenör ilişkilerinde saldırğan veya şiddet içeren davranışlarını analiz etme yönünde artan bir eğilim bulunmaktadır.

Bu araştırmada, Ordu Gençlik Spor İl Müdürlüğünde kayıtlı amatör sporcular ile ordu ilinde yaşayan spor yapmayan erkek kişilerin liderlik ve saldırğanlık düzeylerini incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, nicel araştırma tekniklerinden biri olan ilişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun seçiminde olasılığa dayanmayan örnekleme çeşidinden uygun (amaca yönelik) örnekleme tekniği kullanılmıştır (Şimşek, Yıldırım, 2013). Araştırmanın evreni Ordu ilinde 49.956 genç erkek nüfusa sahip olduğu (TUİK, 2023) ve bunların Ordu İl Gençlik Spor Müdürlüğünde kayıtlı amatör erkek sporcular (4.500 kişi) ve spor yapmayan erkek bireyler (n=45.456) olup, örneklemini ise Ordu Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 408 birey oluşturmuştur (OrduGSB, 2023). Araştırmaya katılanların demografik özellikleri hakkında betimsel istatistiklere ait veriler aşağıdaki Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tabloda yer alan istatistiki değerlere göre, araştırmaya katılan amatör sporcuların %60,0'nın 19-30 yaş arası olduğu; %58,1'inin bekar olduğu; %75,5'inin erkek olduğu; %56,1'inin 3000 ve üzeri gelirinin olduğu; %50,5'inin lisans mezunu olduğu; %60,0'nın aktif spor yaptığı; %50,1'inin lisans mezunu olduğu; %66,5'inin lisanslı sporcu olduğu; %58,0'inin 5 yıldan daha fazla spor ile uğraştığı ve %51,1'inin haftada 3-4 Kez branşıyla uğraştığı tespit edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak, Lee, Bolman ve Terrence (1991) tarafından geliştirilen ve Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Dereli (2003) tarafından yürütülen liderlik ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte toplam 32 madde yer almıştır. Yapısal liderlik, insan kaynaklı liderlik, siyasi liderlik ve sembolik liderlik alt boyutlarının her biri 8 ifadeden oluşmaktadır. Liderlik yönelimi ölçeğinin güvenilirlik katsayısı (cronbach alpha) 0.830'dur. Liderlik yönelimi ölçeğinin güvenilirlik katsayısı (cronbach alpha) 0.830'dur. Saldırğanlık ölçeği için Perry ve Buss (1992) tarafından geliştirilen ve Madran (2013) tarafından doğrulanan 29 maddelik bir ölçek formu kullanılmıştır. 29 maddeden oluşan ölçeğin tamamının iç tutarlılık katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişken	Grup	n	%
Yaş Grubu	18 Altı	77	18.87
	19 ve 30 Arası	147	36.03
	31 ve 40 Arası	104	25.49
	41 ve Üstü	80	19.61
Medeni Durumu	Evli	171	41.91
	Bekar	237	58.09
Gelir Düzeyleri	500-1000	101	24.75
	1000-2000	25	6.13
	2000-3000	53	12.99
	3000 ve Üzeri	229	56.13
Mezun Oldukları Okul	Lise	138	33.82
	Ön Lisans	34	8.33
	Lisans	206	50.49
	Lisans Üstü	30	7.35
Aktif Spor Yapma Durumları	Evet	245	60.05
	Hayır	163	39.95
Spor Yapma Düzeyleri	Lisanslı	163	66.53
	Lisansız	82	33.47
Milli Sporcu Olma Durumu	Evet	30	12.24
	Hayır	215	87.76
Spor Branşlarında Geçirdiği Süre	Bir yıldan daha az	18	7.35
	1-2 Yıl Arası	18	7.35
	2-3 Yıl Arası	32	13.06
	3-4 Yıl Arası	34	13.88
	5 Yıldan Daha Fazla	143	58.37
Spor Branşlarında Uğraştıkları Sıklık Süresi	Ayda Birkaç Kez	19	7.76
	Haftada Bir Kez	43	17.55
	Haftada 3-4 Kez	127	51.84
	Haftanın Her Günü	56	22.86
Cinsiyeti	Erkek	308	75.5
	Kadın	100	24.5

Tablo 2. Ölçek ve Alt Boyutların Normallik Varsayımı

	N	Min	Maks	Ort	S.Sapma	Skewness	Std. Hata	Kurtosis	Std. Hata
Liderlik Genel Ölçeği	408	1.81	5.00	3.9455	.55718	-.671	.121	1.097	.241
Saldırganlık Genel Ölçeği	408	1.31	5.00	3.2712	.58204	-.340	.121	.595	.241

p < .05

Liderlik ile saldırganlık ölçeği için çarpıklık ve basıklık değeri +1.5 ile -1.5 arasında olduğu görülmektedir. Tabachnick ve Fidell' e göre de çarpıklık ve basıklık değeri +1.5 ile -1.5 arasında olduğunu zaman parametrik test olarak kabul edilip ona göre işlem yapılabileceğini ifade etmektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Bu anlamda Liderlik eğilimleri ile demokratik tutum ve davranış ölçeği normallik varsayımına göre uygun ve parametrik analizlerin yapılabileceği gerekmektedir.

Ayrıca liderlik ölçeği aritmetik ortalaması 3,94±0,55 ve saldırganlık ölçeği aritmetik ortalaması 3,27±0,58 ile ortalamanın üstünde çıktığı görülmektedir.

3. BULGULAR

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırganlık ölçeği ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Liderlik ve Saldırganlık Algılarının Cinsiyete Göre İncelenmesi

	Değişken	N	Ortalama	S.S.	t	df	p
Liderlik Genel Ölçeği	Erkek	308	3.9265	.54141	-1.205	406	.229
	Kadın	100	4.0038	.60231			
Saldırganlık Genel Ölçeği	Erkek	308	3.2836	.57756	.753	406	.452
	Kadın	100	3.2331	.59696			

p < .05

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların cinsiyetlerine göre liderlik ve saldırganlık algılarının farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda; katılımcıların algılarına göre liderlik ve saldırganlık algılarının kadın ve erkeğe göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırganlık ölçeği ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için ANOVA testi yapılmıştır.

Tabloda görülebileceği üzere, liderlik ve saldırganlık ölçeği algılarına ait aritmetik ortalamalarının yaş durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda;

Liderlik ölçeği ile yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F(3,404); ,001). Bu farkın tespiti için post hoc analizlerinden LSD sonucuna göre 19 yaş ve yukarıları grupları 18 yaş ve altı grubuna göre daha yüksek liderlik eğilimi algıladıkları sonucu çıkmıştır. Diğer yandan katılımcıların saldırganlık düzeyleri yaş gruplarına göre herhangi farklılık çıkmamıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Liderlik ve Saldırganlık Algılarının Yaş Gruplarına Göre İncelenmesi

Puan	Grup	f. x ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Liderlik Genel Ölçeği	18 yaş ve altı	77	3.7098	.69386	Gruplar arası	5.274	3	1.758	5.866	.001*
	19 ve 30 yaş arası	147	3.9974	.55673						
	31 ve 40 yaş arası	104	4.0000	.41856	Toplam	126.355	407			
	41 yaş ve üstü	80	4.0059	.51795						
	Toplam	408	3.9455	.55718						
Saldırganlık Genel Ölçeği	18 yaş ve altı	77	3.2906	.55645	Gruplar arası	1.985	3	.662	1.967	.118
	19 ve 30 yaş arası	147	3.1867	.66997						
	31 ve 40 yaş arası	104	3.2977	.50387	Toplam	137.878	407			
	41 yaş ve üstü	80	3.3733	.51160						
	Toplam	408	3.2712	.58204						

p < .05

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırganlık ölçeği ile medeni durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Liderlik ve Saldırganlık Algılarının Medeni Durumlarına Göre İncelenmesi

	Değişken	N	Ortalama	S.S.	t	df	p
Liderlik Genel Ölçeği	Evli	171	4.0174	.50527	2.279	393.601	.023*
	Bekar	237	3.8936	.58741			
Saldırganlık Genel Ölçeği	Evli	171	3.3517	.53653	2.386	406	.018*
	Bekar	237	3.2132	.60729			

p < .05

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların medeni durumuna göre liderlik eğilimleri ve saldırıcılık algılarının farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda; katılımcıların algılarına göre evli katılımcıların liderlik ve saldırıcılık algıları bekar katılımcılara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırıcılık ölçeği ile mezun oldukları okul grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Liderlik ve Saldırıcılık Algılarının Mezun Oldukları Okul Gruplarına Göre İncelenmesi

Puan	Grup	f. x ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Liderlik Genel Ölçeği	Lise	138	3.8408	.64226	Gruplar arası Grup içi Toplam	2.827 123.528 126.355	3 404 407	.942 .306	3.082	.027*
	Ön Lisans	34	3.8814	.58966						
	Lisans	206	4.0177	.49652						
	Lisans Üstü	30	4.0031	.41534						
	Toplam	408	3.9455	.55718						
Saldırıcılık Genel Ölçeği	Lise	138	3.1724	.61490	Gruplar arası Grup içi Toplam	4.027 133.851 137.878	3 404 407	1.342 .331	4.052	.007*
	Ön Lisans	34	3.0963	.55917						
	Lisans	206	3.3510	.56603						
	Lisans Üstü	30	3.3759	.45687						
	Toplam	408	3.2712	.58204						

p < .05

Tabloda görülebileceği üzere, liderlik ve saldırıcılık ölçeği algılarına ait aritmetik ortalamalarının mezun oldukları okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda;

Liderlik eğilimleri ölçeği ile mezun oldukları okul gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F(3,404); ,027). Bu farkın tespiti için post hoc analizlerinden LSD sonucuna göre lisans mezunu grup lise mezunu gruba göre daha yüksek liderlik eğilimi gösterdikleri sonucu çıkmıştır.

Saldırıcılık ölçeği ile mezun oldukları okul gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F(3,404); ,007). Bu farkın tespiti için post hoc analizlerinden LSD sonucuna göre lisans mezunu grup lise mezunu gruba göre daha yüksek saldırıcılık davranışı gösterdikleri sonucu çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırıcılık ölçeği ile gelir düzeyi grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Liderlik ve Saldırıcılık Algılarının Gelir Düzeyi Gruplarına Göre İncelenmesi

Puan	Grup	f. x ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Liderlik Genel Ölçeği	500-1000 tl arası	101	3.8264	.67606	Gruplar arası Grup içi Toplam	2.237 124.118 126.355	3 404 407	.746	2.427	.065
	1000-2000 tl arası	25	3.8738	.58188						
	2000-3000tl arası	53	3.9917	.63357						
	3000 tl ve üzeri	229	3.9951	.46553						
	Toplam	408	3.9455	.55718						
Saldırıcılık Genel Ölçeği	500-1000 tl arası	101	3.2523	.58714	Gruplar arası Grup içi Toplam	2.437 135.442 137.878	3 404 407	.812	2.423	.065
	1000-2000 tl arası	25	2.9903	.59656						
	2000-3000 tl arası	53	3.2557	.70553						
	3000tl ve üzeri	229	3.3138	.54024						
	Toplam	408	3.2712	.58204						

p < .05

Tabloda görülebileceği üzere, liderlik ve saldırganlık ölçeği algılarına ait aritmetik ortalamalarının gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda;

Katılımcıların liderlik eğilimleri ile saldırganlık düzeyleri gelir düzeyi durumlarına göre herhangi farklılık çıkmamıştır.

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırganlık ölçeği ile aktif spor yapma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Liderlik ve Saldırganlık Algılarının Aktif Spor Yapma Durumlarına Göre İncelenmesi

	Değişken	N	Ortalama	S.S.	t	df	p
Liderlik Genel Ölçeği	Evet	245	3.9543	.57117	.394	406	.694
	Hayır	163	3.9321	.53695			
Saldırganlık Genel Ölçeği	Evet	245	3.2691	.57368	-.090	406	.929
	Hayır	163	3.2744	.59614			

p < .05

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların aktif spor yapma durumuna göre liderlik eğilimleri ve saldırganlık algılarının farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda; katılımcıların algılarına göre liderlik ve saldırganlık algılarının aktif spor yapıp yapmamasına göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırganlık ölçeği ile spor yapma düzeyi durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 9. Katılımcıların Liderlik ve Saldırganlık Algılarının Spor Yapma Düzeyi Gruplarına Göre İncelenmesi

	Değişken	N	Ortalama	S.S.	t	df	p
Liderlik Genel Ölçeği	Lisanslı	163	3.9239	.60420	-1.255	192.893	.211
	Lisanssız	82	4.0149	.49703			
Saldırganlık Genel Ölçeği	Lisanslı	163	3.3063	.58433	1.435	243	.153
	Lisanssız	82	3.1951	.54789			

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların spor yapma düzeyi durumuna göre liderlik eğilimleri ve saldırganlık algılarının farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda; katılımcıların algılarına göre liderlik ve saldırganlık algılarının lisanslı ve lisanssız spor yapma düzeyine göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırganlık ölçeği ile branşındaki geçen süre grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 10. Katılımcıların Liderlik ve Saldırıcılık Algılarının Branşındaki Geçen Süre Gruplarına Göre İncelenmesi

Puan	Grup	<i>f. x ss Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları					
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Liderlik Genel Ölçeği	Bir yıldan daha az	18	3.8403	.47222	Gruplar arası	.692	4	.173	.526	.717
	1-2 yıl arası	18	4.0347	.50536	Grup içi	78.908	240	.329		
	2-3 yıl arası	32	3.8730	.68699	Toplam	79.600	244			
	3-4 yıl arası	34	3.9311	.68964						
	5 yıldan fazla	143	3.9823	.53372						
	Toplam	245	3.9543	.57117						
Saldırıcılık Genel Ölçeği	Bir yıldan daha az	18	3.1437	.45042	Gruplar arası	.786	4	.196	.593	.668
	1-2 yıl arası	18	3.2682	.57294	Grup içi	79.517	240	.331		
	2-3 yıl arası	32	3.1843	.66072	Toplam	80.303	244			
	3-4 yıl arası	34	3.2414	.75343						
	5 yıldan fazla	143	3.3106	.51882						
	Toplam	245	3.2691	.57368						

p < .05

Tabloda görülebileceği üzere, liderlik ve saldırıcılık ölçeği algılarına ait aritmetik ortalamalarının branşındaki geçen süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda;

Katılımcıların liderlik eğilimleri ile saldırıcılık düzeyleri branşındaki geçen süreye göre herhangi farklılık çıkmamıştır.

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırıcılık ölçeği ile branşındaki uğraşma sıklık grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 11. Katılımcıların Liderlik ve Saldırıcılık Algılarının Branşındaki Uğraşma Sıklık Gruplarına Göre İncelenmesi

Puan	Grup	<i>f. x ss Değerleri</i>			ANOVA Sonuçları					
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Liderlik Genel Ölçeği	Ayda birkaç kez	19	3.8964	.57207	Gruplar arası	1.219	3	.406	1.250	.292
	Haftada bir kez	43	3.9564	.57128	Grup içi	78.381	241	.325		
	Haftada 3-4 kez	127	3.9072	.59495	Toplam	79.600	244			
	Haftanın her günü	56	4.0792	.50782						
	Toplam	245	3.9543	.57117						
Saldırıcılık Genel Ölçeği	Ayda birkaç kez	19	3.5172	.52359	Gruplar arası	2.495	3	.832	2.576	.054
	Haftada bir kez	43	3.1299	.43959	Grup içi	77.808	241	.323		
	Haftada 3-4 kez	127	3.2419	.62195	Toplam	80.303	244			
	Haftanın her günü	56	3.3534	.53965						
	Toplam	245	3.2691	.57368						

p < .05

Tabloda görülebileceği üzere, liderlik ve saldırıcılık ölçeği algılarına ait aritmetik ortalamalarının branşındaki uğraşma sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda;

Katılımcıların liderlik eğilimleri ile saldırıcılık düzeyleri branşındaki uğraşma sıklıklarına göre herhangi farklılık çıkmamıştır.

Araştırmada kullanılan liderlik ve saldırganlık ölçeği ile milli sporcu durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 12. Katılımcıların Liderlik ve Saldırganlık Algılarının Milli Sporcu Durumuna Göre İncelenmesi

	Değişken	N	Ortalama	S.S.	t	df	p
Liderlik Genel Ölçeği	Evet	30	4.1115	.66487	1.614	243	.108
	Hayır	215	3.9324	.55508			
Saldırganlık Genel Ölçeği	Evet	30	3.4540	.54077	1.895	243	.059
	Hayır	215	3.2433	.57459			

p < .05

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların milli sporcu durumuna göre liderlik ve saldırganlık algılarının farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda; katılımcıların algılarına göre liderlik ve saldırganlık algılarının milli sporcu olup olmamasına göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Aşağıdaki tabloda, liderlik ve saldırganlık algıları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo 13. Korelasyon Tablosu

	Değişkenler	N	X	S.S.	1	2
1	Liderlik Genel Ölçeği	408	3.95	.56	1	.220**
2	Saldırganlık Genel Ölçeği	408	3.27	.58		1

**p < .01

Pearson korelasyon analizine ilişkin bulgularda; araştırma kapsamındaki katılımcıların liderlik ve saldırganlık genel boyutları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki çıkmıştır (r= .220; p<0,01).

Katılımcıların algılarına göre, katılımcıların liderlik eğilimlerinin saldırganlık tutum ve davranış üzerine ne gibi etkilerinin olduğunu incelemek için regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 14. Katılımcıların Liderlik eğilimlerinin Demokratik Tutum ve Davranış Algıları Üzerine Etki Analizi

Değişken	B	Beta	t	Sig.	VIF	R	R ²	Uyarlanmış R ²	F
Sabit	2.366		11.740	.000		.220 ^a	.048	.046	.000 ^b
Liderlik eğilimleri Ölçeği	.229	.220	4.537	.000	1.000				

p < .05

Katılımcıların liderlik eğilimleri saldırganlık tutum ve davranış algılarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır [(R= .220; R²= .048; Uyarlanmış R²=.046) F(1,406)= 20.59; p<0,01]. Buna göre katılımcıların liderlik eğilimindeki yüz birimlik artışın saldırganlık davranışlarını %22,9 etkilediği söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada Ordu Gençlik Spor İl Müdürlüğünde kayıtlı amatör sporcular ile Ordu ilinde yaşayan spor yapmayan erkek kişilerin liderlik ve saldırganlık düzeylerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda; ilişkisel ve betimsel taramaya yönelik yöntemler ele alınmıştır. Yapılan bu araştırmada veriler, ölçek yöntemi ile toplamda 408 anket ile toplanmış ve SPSS programında çeşitli analizler yapılarak yorumlanmaya hazır hale getirilmiştir. Çalışmaya katılan amatör sporla ilgilenen 248 sporcu, 160 sendanter erkek birey sayısı ile toplam 408 birey araştırmaya katılmıştır. Tartışma bölümünde ortaya çıkan bulgular literatür ile ilişkili bir biçimde ele alınarak tartışılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Yapılan araştırmaya katılan kişilerin, liderlik tutumları toplam puan ortalamaları ile yaş değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit [F(3,404)=.001; p<.05)] edilmiştir (Tablo 4). Kurtyemez (2020) ve Çakıcı (2019) yapmış oldukları araştırmalarında liderlik tutumları puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularıyla benzerlik

göstermektedir. Yaş arttıkça bireylerin liderlik tutumlarının artması veya liderlik tutumlarının değişmesinin, yaş seviyesinin değişmesinden dolayı kaynaklandığı söylenebilir. Bektaş (2014), yaş arttıkça liderlik tutumların artmasını, yaş ve donanım seviyesinin artışı şeklinde açıklamıştır. Katılan kişilerin, saldırganlık düzeylerinin toplam puan ortalamaları ile yaş değişkeni arasında herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmamızda 19 ve 30 yaş arası sporcuların saldırganlık tutum puanlarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Çalışmayı destekler nitelikte Gülaçtı ve ark. (2022) yapmış oldukları çalışmada 25-34 yaş arasındaki sporcuların mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Sporcuların mutluluk seviyeleri arttıkça saldırganlık düzeylerinin düşebileceği söylenebilir.

Araştırmaya katılan sporcuların mutluluk düzeyleri yaşa göre incelendiğinde gruplar arasında fark çıkmıştır. Buna göre 25-34 yaş arasında olan sporcular 17-24 yaş arası, 35-44 yaş arası ve 45 yaş üstü yaş gruplarına göre mutluluk düzeyleri daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur

Yapılan araştırmaya katılan kişilerin liderlik tutumları toplam puan ortalamaları ile medeni hal değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir [$t(393,60)=.023$; $p<.05$] (Tablo 5). Kansız (2021) ve Elçi (2020) yapmış oldukları araştırmalarında liderlik tutumları puanlarının medeni hal değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Çoban'ın (2019) yapmış olduğu araştırmada liderlik tutumları ile medeni hal değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür. Bu bulgular yapmış olduğumuz araştırmamızla farklılık göstermektedir.

Saldırganlık düzeylerinin medeni durumlarına göre farklılık gösterdiği, evli katılımcıların fiziksel saldırı, düşmanlık ve genel saldırganlık düzeylerinin bekar katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmaya katılan kişilerin liderlik tutumları toplam puan ortalamaları ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir [$F(3,404)=.027$; $p<.05$] (Tablo 6). Özşarı (2010) ve Gökçiçek (2015) yapmış oldukları araştırmalarında liderlik tutumları puanının öğrenim düzeyi değişkeninde anlamlı ve farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Zengin'in (2019) yaptığı araştırmada liderlik tutumları ile öğrenim düzeyi değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür. Bu bulgular yapmış olduğumuz araştırmamızla farklılık göstermektedir. Araştırmada katılımcıların saldırganlık düzeylerinin eğitim durumlarına göre farklılık gösterdiği ve lisans mezunu olan katılımcıların düşmanlık ve genel saldırganlık düzeylerinin lise mezunu olan katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Katılan kişilerin, liderlik eğilimleri ile saldırganlık düzeylerinin toplam puan ortalamaları ile gelir düzeyleri değişkeni arasında herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir [$F(3,404)=.065$; $p<.05$] (Tablo 7). Yapılan araştırmaya katılan kişilerin liderlik tutumları toplam puan ortalamaları ile aktif spor yapma durumu arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmemiştir [$t(406)=.694$; $p<.05$] (Tablo 8). Öztürk (2019) yapmış olduğu araştırmada liderlik tutumları puanlarının aktif spor yapma durumu düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Yine katılan kişilerin, saldırganlık düzeyleri toplam puan ortalamaları ile aktif spor yapma durumu arasında anlamlı düzeyde fark olmadığı görülmüştür [$t(406)=.929$; $p<.05$] (Tablo 8). Yapılan araştırmalara bakıldığında Şeker ve Uslu (2020) spor yapan ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri, saldırganlık ve spor ahlakı düzeylerinin incelenmesi Harran üniversitesi örneği adlı çalışmada saldırganlık düzeyi ile aktif spor yapma durumu arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Solak (2012) yapmış olduğu çalışmada araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu bulgular yapmış olduğumuz araştırmayı destekler niteliktedir. Araştırmamıza ve diğer çalışmalara baktığımızda aktif spor yapma durumunun saldırganlık düzeyini etkilemediği söylenebilir.

Yapılan araştırmaya katılan kişilerin liderlik tutumları toplam puan ortalamaları ile ne kadar süredir spor yaptıkları durumu arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmemiştir [$F(4,240)=.717$; $p<.05$] (Tablo 10). Çiriş (2018) tarafından yapılan araştırmada liderlik tutumları puanlarının ne kadar süredir spor yaptıkları durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Özşarı (2010) yaptığı araştırmada liderlik tutumları ne

kadar süredir spor yaptıkları durumu arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür. Bu bulgular yapmış olduğumuz araştırmamızla farklılık göstermektedir. Katılan kişilerin, saldırganlık düzeylerinin toplam puan ortalamaları ile ne kadar süredir spor yaptıkları durumu değişkeni arasında herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir.

Yapılan araştırmaya katılan kişilerin liderlik tutumları toplam puan ortalamaları ile ne kadar sıklıkla spor yaptıkları durumu arasında herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir [F(3,241)=.292; p<.05)] (Tablo 11). Tazegül (2014) tarafından yapılan araştırmada liderlik tutumları puanlarının ne kadar sıklıkla spor yaptıklarına dair farklılık analizine göre anlamlı düzeyde farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Yine katılan kişilerin, saldırganlık düzeyleri toplam puan ortalamaları ile branşlarıyla ne sıklıkla uğraştıklarına göre farklılık arasında anlamlı düzeyde fark olmadığı görülmüştür. Yapılan araştırmalara bakıldığında Önel (2021) ve Bilgiç (2020) yapmış oldukları araştırmalarında saldırganlık puanlarının branşlarıyla ne sıklıkla uğraştıklarına göre farklılık durumu arasında düzeyde farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bu bulgular yapmış olduğumuz araştırmayı destekler niteliktedir. Branşlarıyla ne kadar sıklıkla uğraşmanın saldırganlık düzeylerine etki etmediği söylenebilir.

Yapılan araştırmaya katılan kişilerin liderlik tutumları toplam puan ortalamaları ile milli sporcu olma durumu arasında herhangi bir düzeyde farklılık tespit edilmemiştir [t(243)=.108; p<.05)] (Tablo 12). Yine katılan kişilerin, saldırganlık düzeyleri toplam puan ortalamaları ile milli düzeyde spor yapma durumlarına göre arasında anlamlı düzeyde fark olmadığı görülmüştür. Yapılan araştırmalara bakıldığında Birinci (2019) yapmış olduğu araştırmada saldırganlık puanlarının milli düzeyde spor yapma durumlarına göre farklılık durumu arasında düzeyde farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bu bulgular yapmış olduğumuz araştırmayı destekler niteliktedir. Milli sporcu olma veya olmama durumunun saldırganlık düzeylerini etkilemediği söylenebilir.

Liderlik stilleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki korelasyon analizi sonucunda, araştırma kapsamındaki katılımcıların liderlik ve saldırganlık genel boyutları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki çıkmıştır (r= .220; p<0,01) (Tablo 13). Ayrıca katılımcıların liderlik eğilimleri saldırganlık davranışlarını pozitif yönde etkilediği söylenebilir [(R= .220; R²= .048; Uyarlanmış R²=.046) F(1,406)= 20.59; p<0,01] (Tablo 14). Bu sonuç değerlendirilerek aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- ❖ Farklı illerde yaşayan sporcular ile spor yapmayan kişiler arasında liderlik ve saldırganlık düzeylerini incelemeye yönelik daha farklı araştırmalara yer verilebilir.
- ❖ Çalışma farklı spor dallarıyla uğraşan kişiler üzerinde yapılarak geliştirilebilir.
- ❖ Liderlik ile ilgili okullarda eğitim verilerek kişilerin gelişimine katkı sağlanabilir.
- ❖ Sporcular ile spor yapmayan kişilerin liderlik düzeylerinin incelenmesi literatürde adı geçen farklı değerlendirme ölçekleri ile yapılabilir. Bu bağlamda başka değişkenler arasında karşılaştırma yapılarak farklı sonuçlar ortaya koyulabilir.

KAYNAKÇA

- Aldana, J., Salón, M., & Guzmán, N. (2019). Liderazgo Sistémico En Las Competencias Gerenciales Docentes Universitarios. . *Cienciamatria*, 50–74.
- Bektaş, Z. (2014). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Spor AŞ'de Çalışan Antrenörlerin Liderlik Tutum Ve Davranışlarının İncelenmesi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Belias, D., & Koustelios, A. (2014). Leadership And Job Satisfaction, A Review. *Eur. Sci. J.* , 24–46.
- Bilgiç, H. (2020). *Mardin İli Lise Öğrencilerinin Spor Yapma Durumları Ve Bazı Demografik Özelliklerine Göre Saldırganlık Ve Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi*.
- Birinci, R. (2019). *Spor Yapan Ve Yapmayan Bireylerin Benlik Saygısı Ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bohórquez, M., & Checa, I. (2020). Escala De Liderazgo En Entrenadores De Fútbol: Estudio Psicométrico Y Descriptivo. *Inf. Psicol.* , 65–77.
- Çakıcı, H. A. (2019). *Amatör Futbolcuların Liderlik Özellikleri İle Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki*

- İlişkinin İncelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Çalış, Ç., & Büyükkancı, B. (2019). Leadership Approach In Occupational Safety: Taiwan Sample. *Proc. Comput. Sci.*, 1052– 1057 .
- Çiriş, V. (2018). *11. Ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Liderlik Özelliklerine Etkisinin Spor Yapma Durumu Açısından İncelenmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çoban, O. (2019). *Okul Müdürlerinin Hizmetkâr Liderlik Davranışları İle Öğretmenlerin İş Doyumu Arasındaki İlişkiler*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dereli, M. (2003). *A Survey Research Of Leadership Styles Of Elementary School Principals*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Elçi, Ü. (2020). *Algılanan Hizmetkar Liderlik Davranışının Spor Kuruluşları Çalışanlarının Pozitif Psikolojik Sermayeleri Ve İşle Bütünleşmeleri Üzerindeki Rolünün İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gökçiçek, S. (2015). *Ortaöğretim Kurumlarında Spor Yapan Ve Yapmayan Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının Araştırılması (Samsun İli Örneği)*. Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gülaştı, C., Yurdadön, E. & Dinç, A. (2022). “Amatör Sporcuların Bilgi Okur Yazarlığı Seviyeleri ile Mutluluk Düzeylerinin İncelenmesi” *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:8, Issue:99; pp:2131-2136.
- Kansız, A. (2021). *Doğu Karadeniz Bölgesindeki Gençlik Ve Spor İl Müdürlüklerinde Göre Yapan Bireylerin Hizmetkar Liderlik Algılarının Araştırılması*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
- Kim, M., Kim, A., Newman, J., Ferris, G., & Perrewé, P. (2019). The Antecedents And Consequences Of Positive Organizational Behavior: The Role Of Psychological Capital For Promoting Employee Well-Being In Sport Organizations. *Sport Manag. Rev.*, 108–125.
- Kurtyemez, H. (2020). *Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Liderlik Özellikleri İle Başarı Yönelimleri Arasındaki İlişki; Samsun İli Örneği*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Maak, T., Pless, N., & Voegtlin, C. (2016). *J. Manag. Stud.*, 463–493.
- Madran, H. A. (2013). Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 124-129.
- Martínez-Moreno, A., Cavas-García, F., & Díaz-Suárez, A. (2021). Leadership Style In Amateur Club Sports: A Key Element In Strategic Management. *Sustainability* , 1-12.
- Megheirkouni, M. (2017). Leadership Competencies: Qualitative Insight Into Sport Non-Profit Organizations. *Int. J. Public Leadersh.*, 17-20.
- Ordugsb. (2023). *Amatör Sporcular*. <https://Ordu.Gsb.Gov.Tr/Sayfalar/1607/370/Bilgi-Formlari.aspx> Adresinden Alındı
- Önel, S. (2021). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları İle Saldırganlık Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.
- Özsarı, A. (2010). *Amatör Futbolcuların Antrenörlerde Bulunmasını İstedikleri Liderlik Tarzlarının Tespiti (Konya İl Örneği)*. Konya : Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, Y. M. (2019). *Aktif Spor Yapan Ve Yapmayan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sporda Şiddet Eğilimi Ve Saldırganlık Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi* . Bartın : Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Patton, D. U., Hong, J. S., Patel, S., & Kral, M. J. (2017). A Systematic Review Of Research Strategies Used In Qualitative Studies On School Bullying And Victimization. *Trauma Viol. Abuse*, 3–16.
- Peng, S., Liao, Y., & Sun, R. (2020). The Influence Of Transformational Leadership On Employees' Affective Organizational Commitment In Public And Non-Profit Organizations: A Moderated Mediation Model. *Public Pers. Manag.* , 29–56.
- Ramzaninezhad, R., & Keshtan, M. (2017). The Relationship Between Coach's Leadership Styles And Team Cohesion In Iran Football Clubs Professional League. *Braz. J. Biomot.*, 111–120.
- Sampaio, J. M., Santos, G. V., Oliveira, W. A., Silva, J. L., Medeiros, M., & Silva, M. A. (2015). Emotions Of Students Involved In Cases Of Bullying. *Texto Contexto Enfermagem* , 344–352.
- Shannon, C. S. (2013). Bullying In Recreation And Sport Settings: Exploring Risk Factors, Prevention Efforts, And Intervention Strategies. *J. Park Recreat. Adm.*, 15–33.
- Sinkkonen, H. M., Puhakka, H., & Meriläinen, M. (2014). Bullying At A University:Students' Experiences

- Of Bullying. *Stud. High. Educ.*, 153–165.
- Smith, P. K. (2016). Bullying: Definition, Types, Causes, Consequences And İntervention. *Soc. Pers. Psychol. Compass* , 519–532.
- Solak, M. (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Tutumları İle Saldırganlık Ve Yalnızlık Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Stefaniuk, L., & Bridel, W. (2018). Anti-Bullying Policies İn Canadian Sport: An Absent Presence. *J. Park Recreat. Adm.* , 160–176.
- Şeker, İ., & Uslu, T. (2020). Spor Yapan Ve Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri, Saldırganlık Ve Spor Ahlakı Düzeylerinin İncelenmesi. Harran Üniversitesi Örneği. *Spor Eğitim Dergisi*, 172-189.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Tabachnick, B., & Fidell, L. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston : Pearson.
- Tazegül, Ü. (2014). Sporun Kişilik Üzerindeki Etkisinin Araştırılması. *The Journal Of Academic Social Science Studies*.
- Twemlow, S. W., & Sacco, F. C. (2013). Bullying İs Everywhere: Ten Universal Truths About Bullying As A Social Process İn Schools & Communities. *Psychoanalytic Inq.* , 73–89.
- Vveinhardt, J., & Fominiene, V. B. (2020). Bullying Trends Inside Sport: When Organized Sport Does Not Attract But Intimidates. *Frontiers İn Psychology*, 20-37.
- Zengin, Y. (2019). Karanlık Liderliğin Örgütsel Seslilik Ve İş Tatmini Üzerindeki Etkisi. *KAÜİİBFD*, 310-337.
- Ziyagil, M. A., Bilir, P., Çekin, R., & Temur, C. (2012). Türkiye’de Sporda Saldırganlık, Şiddet Ve Çözüm Önerileri. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1-14.